

ja kuumentaa tunteita Itä-Lapissa

Luonnontilainen Pierkulinaapa jäisi kaivoksen alle. Sokli erämaana -liikkeen puheenjohtajan Juhani Lakelan (vas.) ja Kemin-Sompion paliskunnan poroisännän Mika Kavakan mukaan kaivos tuhoaisi luontoa ja vaarantaisi perinteisen elinkeinon.

Tausta

Kaivosta suunniteltu lähes 50 vuotta

SOKLIN kaivoksessa louhittaisiin apatiittimalmia ja rikastettaisiin siitä fosforia, josta norjalainen Yara Suomi tekee lannoitteita.

Fosfori on arvokas ravinne. Ilman sitä eivät kasvit eivätkä ihmiset kasva.

Fosfori on myös niukkeneva luonnonvara. Maailman tunnetut fosforivarannot hupenevat arviolta 370 vuodessa. Suurimmat fosforinkäyttäjät Yhdysvallat ja Kiina ovat kuluttaneet fosforivarantonsa 50–60 vuodessa, ja vuoden 2100 loppuun mennessä valtaosaa fosforivaroista hallitsee Pohjois-Afrikan Marokko.

Länsi-Euroopan ainoat fosforivarannot ovat Suomessa Savukoskella ja Siilinjärvellä, jossa Yaralla on apatiittikaivos ja fosforihappotehdas.

KAIVOKSEN avaamista Sokliin on tutkittu vuodesta 1967, jolloin Rautaruukki löysi malmiesiintymän. Rautaruukki myi kaivospiirin oikeudet valtiolliselle Kemi-

ralle 1986. Kemiran yhtiöittäminen myötä oikeudet siirtyivät Kemira Agrolle ja myöhemmin Kemira GrowHow:lle. Se myytiin Yaralle vuonna 2007. Norjalaisyhtiö sai reilulla 200 miljoonalla eurolla Siilinjärven kaivoksen ja Soklin kaivosoikeudet.

Kaivosta alettiin viritellä toisinaan vuonna 2008. Siilinjärven kaivoksen tuottama fosfori riittää Yaran Suomen-tehtaiden tarpeisiin, mutta Norjan-tehtaille tuodaan raaka-ainetta Marokosta.

Noin 1,3 miljardin euron hankkeella Yara haluaa turvata pääraaka-aineensa saatavuuden. Sokliin rakennettaisiin rikastamo, ja rikasteet kuljetettaisiin Perämeren satamiin ja Norjaan.

SOKLISSA riittäisi fosforirikasta malmia 20 vuodeksi. Yaran tavoite on tuottaa 2 miljoonaa tonnia fosforirikastetta vuodessa. Lisäksi yhtiö selvittää radioaktiivisten uraanin, tantaalin ja toriumin talteenottoa myöhemmin.

Koonnut: HELI SAAVALAINEN HS, grafiikka: JUKKA HIMANEN HS Karttakeskus

Mika Kavakan (vas.) ja Juhani Lakelan mukaan työllisyysvaikutuksia on yliarvioitu.

Nesteen baarissa turisevat Aimo Pirilä (vas.), Kaarlo Raatikka ja Keijo Kaikkonen haluavat kaivoksen Sokliin ja nuorille töitä.

ka toteaa. Hän sytyttää tulet: tervas tuoksu, kohta kahvikin.

”Elämä täällä on aina mennyt luonnon kiertokulun mukaan. Kulttuuri on hyvin säilynyt, kun porot kulkevat luonnonlaitumilla”, Kavakka sanoo.

Nyt paliskunnan porot syövät

sieniä erämaassa. Metsäporot ovat arkoja ja välttävät ihmisiä.

”UKK-puisto, Kemahaaran erämaa ja Soklin alue ovat meille elintärkeitä alueita. Jos kaivos tulee, laidunalueita tuhoutuu, ja laidunkierro katkeaa.”

Moni poromies luovuttaisi, jo-

ten työpaikkoja myös katoaisi.

”Poronhoito on kivijalka, joka pitää ihmiset alueella.”

Kavakka, 39, ja Lakela, 32, ovat poromiehiä monen sukupolven takaa. Poromiesperheisiin lapsetkin syntyvät, miehet sanovat. Kavakalla lapsia on kak-

si, Lakelalla neljä.

”Toistasataa vuotta porotalous on nykymuodossaan elättänyt ihmiset täällä. Kaivos on käytetty 20 vuodessa. Kunnan johto kuitenkin vähättelee poronhoitoa ja puhuu puuhastelusta”, Kavakka sanoo.

KUNNANJOHTAJA Aarrevaara uskoo Yaran vastuullisuuteen.

”Kuntana edellyttämme, että yhtiö noudattaa ympäristölakeja. Edellyttämme myös yhteiskuntavastuuta, sillä olemassa olevien elinkeinon ja kaivostoinnin pitää pystyä toimimaan rinnakkain”, Aarrevaara sanoo.

Yaran Hemmingin mukaan ympäristövaikutuksia voidaan lieventää. Kaivospiiriä on pienennetty 70 neliökilometristä 60:een. Kaavaan on merkitty poroille kulkureittejä, ja yhtiö on luvannut aitauksia.

Kavakan mukaan mistään ei kuitenkaan ole neuvoteltu, vain ilmoitettu. ”Aita ei ole ratkaisu siihen, että kaivos on huomattava haitta porotaloudelle.”

Kaivoksen vastustajat toivoisivat, että alueella panostettaisiin poronhoitoon, luontoon, luonnontuotteisiin ja matkailuun.

”Kunta laskee yhden kortin varaan. Kestävä talous koostuu pienistä osista”, Lakela sanoo.

LUONTOMATKAILUA kehitetäänkin eri puolilla Savukoskea. Esi merkiksi hotelli Samperin Savotta järjestää melontaa-, kalastus- ja vaellusretkiä, jotka ovat etenkin ranskalaisten suosiossa.

Hotellityöntekijä ja ohjelmopalveluyrittäjä Susanna Schwartz-Matero vie puita rantaan. ”Sokli ja matkailu eivät ole paras yhdistelmä. Puhdas erämaaluonto ja kaivos eivät vastaa turistien mielikuvaa Lapista. Erämaa on meille valtti eikä uhka”, hän sanoo.

Schwartz-Matero katsoo vieressä virtaavaa Kemijokea: ”Ei hirveästi naurata, jos tuossa alkaa virrata lietevesiä.”

Yksi asia on varma: maisema muuttuu vääjäämättä. Kaivos teki erämaasta teollisuusalueen.